

“ Hun får os til at se verden skarpere ...

Forfatteren Josefine Klougart skriver landskaber og eksistentielle tanker frem, og selv om hendes billedrige sprog har fået nogle til at klappe og andre til at rynke på næsen, er hun brudt igennem. Ingen, der kendte hende som barn, er overrasket.

PORTRÆT

Det er en skovsti, der fører derop. Den stiger først, falder så lidt og hæver sig til sidst mod det flade plateau, der udgør toppen af Agri Bavnehøj: Mols Bjerges højeste punkt på fulde 137 danske bjergmeter er et gennemgående højdepunkt i forfatteren Josefine Klougarts liv.

Hun er født og opvokset for foden af bakken i det store, gule hus, der dukkede op få hundrede meter efter skiltet med 'Arnes Auto' dernede et sted, og istidslandskaberne med Agri Bavnehøj mod nord spiller en særlig rolle i hendes romaner.

ANNE BECH-DANIELSEN

På gode dage kan man ifølge vejrpilen på toppen af højen se ud over havet og helt over til Samsøs nordspids og til Aarhus Domkirke. I

dag, hvor jeg går i forfatterens fodspor, rejser en væg af tåge sig på alle sider, og de detaljer, forfatteren har som varemærke at kunne registrere, fortoner sig i en sær verden af vanddampe. Tøbruddet høres over det hele som en stille raslen og ringlen, når iskapperne om grene og brombærranker slipper deres tag og falder.

I en af Josefine Klougarts stærke barn-domserindringer om bavnehøjen er det udsynet over havet på en sommerdag, der fylder. At kunne se og mærke havet giver 'perspektiv på ens tilværelse', siger hun:

»Naturen og ikke mindst det erindrede landskab korrigerer en; minder en om to vigtige ting: at man er lille og enestående på alle måder, og at man kun har alting til låns, at alting allerede er forbi«, som hun udtrykker det, når hun forsøger at forklare sig skriftligt.

Og det er det, Josefine Klougart gør. Med sin tredje roman, der udkom i går, 'En af os sover', har hun i en alder af 26 år skrevet og skrevet; der er kasseret stof til mange flere, og undervejs ved tastaturet har hun opnået en nominering til Nordisk Råds litteraturpris.

Særligt talent på 16 år

Hun har skrevet, siden hun lærte at sætte bogstaver sammen til ord og ord til sætninger, og hendes første dansklærer, Bodil Madsen, der stadig underviser på Syddjurs Friskole, husker, hvordan et usædvanligt følsomt barn korresponderede via stribevis af små sedler, som den 7-8-årige skrev, når hun var ked af det.

»Jeg tænkte ikke, at hun skulle blive forfatter, det var alt for tidligt at sige noget om. Men på en eller anden måde blev jeg slet ikke overrasket, da hun blev det«, konstaterer lærer Bodil.

Heller ikke forældrene kom det bag på, da Josefine Klougart for to år siden debuterede med romanen 'Stigninger og fald'.

»Josefine var hverken mere eller min-

MEST MØRK. Selv om der er håb i 'En af os sover', er grundtonen dystert.

Foto: Sofie Amalie Klougart

Anmelderne om 'En af os sover'

»Josefine Klougarts evne til at frembringe en usædvanlig rytmisk, billedrig og intens reflekteret prosa er usvækket, måske endda styrket. Der arbejdes med variationer af rytmen fra den lange, leddelte sætning til små, abrupte standsninger. Billedsproget er visuelt sanset og originalt, og det får lov at lyse op i fortællerens tætte refleksioner.«

Anders Juhl Rasmussen i Kristeligt Dagblad

»Klougarts primære litterære strategi er i stedet: Falden i staver. Insisterende og uaf-ladeligt falder romanens markeret autofiktive jegfortæller i slowmotion-genererende, forgrubede og billedmyldrende staver over detaljer og store linjer i sit meget, meget lidt dramatiske kærlighedshalløj.«

Lars Bukdahl i Weekendavisen

»Den giver ikke samme frydefulde fornemmelse af billedfrås som 'Stigninger og fald'. Men (...) jeg (og alle andre læsere) har fået endnu et Klougart-landskab at vandre ind i. Og det er en gave.«

Lilian Munk Rösing i Information

»Det vil være overmåde let at parodiere Josefine Klougarts roman. Den er gravalvorlig og selvhøjtidelig. Den er poetisk stemningsfuld, men også uhåndgribelig, abstrakt og begrebslig. Den er æterisk og har ikke en gnist af ydre dramatik. Den er dybest set inderligt reserveret, og selv om der kan være schwung over sproget, er der også klicheer.«

4 stjerner ud af 6.

Erik Svendsen i Jyllands-Posten

dre interesseret i litteratur end sine to søstre«, understreger faderen, Niels Klougart.

»Men hun udfoldede sig tidligt skriftligt på den Freinet-inspirerede friskole, hvor børnene skulle producere 'ugens tekst'«.

De små tekster blev i begyndelsen sat med blysats, og forfatteren selv har fun-deret over blyklodsernes betydning for hendes senere, karakteristiske leg med sprogets byggesten, ordene. Forældrene kunne bare stolt konstatere, at deres datter som kun 16-årig kom gennem nåleøjet og blev optaget på Forfatterskolen.

Forinden havde dansklæreren på den musikalske privatskole i Aarhus, hvor Josefine Klougart tog 10. klasse med, nået at konstatere, at han havde en elev, der skrev sig hen over både skolesystem og genre-regler:

»Josefine sprang simpelthen en disciplin over – dansk stil – og gik direkte til novellen«, siger Morten Lotz.

»Hun afleverede nogle meget smukke, helstøbte, næsten voksent sensuelle noveller og skilte sig klokkeklart ud med sin skrivekraft. Det gav ingen mening at blive ved med at give hende karakterer – det var alligevel til 13 hver gang.«

Heldigvis var hun, tilføjer Morten Lotz, 'kun mellemgod til saxofon'.

Fra musikskolen tog det form. Det var i de år, at hun som bare 15-16-årig listede sig ind på Aarhus Universitet for at høre professor Dorthe Jørgensens idehistoriske og filosofiske forelæsninger og forsøge at få begreber og sprog på de tanker, hun selv gik og gjorde sig.

Josefine Klougart erindrer det selv, men hun er sig bevidst – og det er et gennemgående tema i hendes romaner – at erindringer farves af erfaringer og levet liv. Kun ganske få helt centrale erindringsbilleder står uforandret tilbage, mener Josefine Klougart, der i et notat, hun har skrevet om sin nyeste roman, formulerer det sådan her:

»... Erindringen er (...) en skrøbelig, refleksiv konstruktion under konstant forandring. Fra hver ny pynt ser man tilbage på ens liv med en ny optik.«

Uanset hvilken optik man lægger ned over Josefine Klougarts mellemlandinger på uddannelses- og karrierestigen, går der en klar linje. Fra de små sedler, som hun skrev til lærer Bodil, via Testrup Højskoles skrivelinje og litteraturstudierne ved Aarhus Universitet til Forfatterskolen i København og romandebuten som 24-årig har det handlet om at skrive sig ind på verden og vores plads i verden. Også konkret, som når hun noget atypisk for sin forfattergeneration giver sig selv plads til malende naturbeskrivelser af eksempelvis Agri Bavnehøj.

Poetisk prosa er kolleger, forlæggere, anmeldere og litterater ret enige om at

kalde stilen. 'Langdigte' har Berlingske kaldt dem. Skiftevis lakonisk og boblende 'prosa-turbo på ordene', mener Politikens anmelder, Mikkel Zangenberg, i sin anmeldelse af den nye roman (fem hjerter i gårsdagens avis, red.).

Det sproglige vandmærke er de Klougartske metaforer, der breder sig som ringe i vandet, i takt med at forfatteren associerer fra én konkret iagttagelse af en detalje til andre og derfra videre mod eksistentielle overvejelser om livet og måden, vi forsøger at leve det på.

Hvor trenden på de nordiske skriveskoler går på at skrive knapt og skære det overflødig væk, er Josefine Klougart ikke bange for at begrave sig i ord. Hendes forbilleder er karakteristisk nok forfattere som Virginia Woolf, James Joyce, William Faulkner, Marguerite Duras og herhjemme J.P. Jacobsen, hvis sanselige metaforer hendes eget billedsprog er blevet sammenlignet med.

Og så har hun en 'dybt original måde at organisere sit stof på', mener hendes mentor, den tidligere rektor for Forfatter-skolen, forfatteren Hans Otto Jørgensen. Han har fulgt hende, fra han for mange år siden oplevede et helt særligt talent på kun 16 år på Testrup Højskole.

»Sådan en som hende er der en af hvert tiår«, siger han.

Metaforer i kæder

I Norge har forfatteren Tomas Espedal for-gæves forsøgt at udvikle et lignende poetisk sprog.

»Jeg var vældig overrasket over, at en ung debutant kunne skrive i et så næsten uhyggeligt udviklet sprog, og det minde mig om noget, som jeg selv havde forsøgt at gøre vældig længe«, tilstår Espedal, der efter 'eksistential brevskrivning' med kollegaen i Danmark er kommet tæt på Josefine Klougart.

»Hun har en utrolig observationsevne og en detaljerigdom uden lige. Samtidig har hun lyrisk kvalitet, og så har hun sin helt egen stemme. Det er en sjælden kombination.«

Tomas Espedal har vist norske kolleger Klougarts romaner, og de imponeres især over metaforkæderne og de 'umådeligt avancerede sætningskonstruktioner'.

Herhjemme har store dele af anmelderkorpset været glade for Josefine Klougarts sproglige eksperimenteren, men der er også anmeldere, der kløjes i de knopskydende billedstrømme.

»Det bliver indimellem overkill«, siger Mai Misfeldt, der i sin tid anmeldte debutromanen til tre stjerner i Berlingske.

»Det er, som om det billede, der er udgangspunktet, kan forsvinde i de der lange metaforkæder.«

Den danske litterat Lilian Munk Rösing mener, at metaforerne spiller en afgørende og positiv rolle.

VINTER-ÆBLER.

I Josefine Klougarts aktuelle roman spiller et æbletræ sin helt egen rolle: »Æbletræet løber ind gennem vinduet og hen ad gangen. Grenene er flammer gennem gangen. Æblerne slår ind mod væggene«, lyder det eksempelvis.

Foto: Sofie Amalie Klougart

»Man får som læser skærpet sine sanser og går ud og ser verden skarpere«, mener Lilian Munk Rösing.

Hun nævner et eksempel fra debutromanen 'Stigninger og fald', der har barndommens Mols som sit erindringsafsæt.

På denne dag i februar præges strandene omkring Agri Bavnehøj af sart grønlig isflager, men i romanen sidder et barn på en af de samme strande en sommerdag og tegner firkanter i sandet med foden.

»De hundrede firkanter – kysternes firkanter, byernes firkanter, de firkanter, der er sandets – de er reservaterne, de firkanter er de amerikanske haver i Australien, de engelske haver i Indien. De firkanter er alle de pulslag, der springes over, de frimærker, der falder af; er koloniernes indhegnede rosenhaver, der tvinger sig vådt ind i naturen«.

Med den slags iagttagelser 'fremskriver' Josefine Klougart måder at være i verden på, mener Lilian Munk Rösing.

»Der er dem, der mener, at det bliver for meget med de kæder af ord, og hvis det nu var sådan dufte-dufte, føle-føle, smage-smage, så ville jeg også være skeptisk, men hun overrasker og tager os steder hen, vi ikke havde forventet at komme«, siger hun.

»Den konkrete firkant i sandet breder sig ud og bliver ligesom de her firkanter, som landskaber er inddelt i, når man ser Jorden fra oven. Hun bringer os via frimærkets firkanter til Indien, og det er et

eksempel på, hvordan hun bringer os ud på en tankerække, der egentlig handler om at indhegne sit eget territorium«.

Lilian Munk Rösing var forrige år med til at indstille Josefine Klougart til Nordisk Råds litteraturpris for hendes debutbog. Den nominering var ikke alle enige i. Den danske forfatter Sven Holm mente, at forfatteren nok var talentfuld, men at bogen var for spinkel til at blive kanoniseret som stor, nordisk nyklassiker.

»Det er ikke nok, at der er kvalitet. Der skal også være noget enestående over det. Værket skal have format«, sagde Sven Holm.

Bedømmelseskomiteen kom både i maskinen for kammerateri og procedurefejl, men holdt fast i, at ikke mindst Klougarts sprog rager op over normaldansk. Debutromanen rummer, hed det i indstillingen til Nordisk Råd, passager, 'hvor sproget lyder som sproget selv', og netop det 'karakteriserer det klassiske værk, som vi kender dem fra vores største digtere, i særdeleshed J. P. Jacobsen'.

Alvor som vandmærke

Josefine Klougart skriver, 'fordi det giver mening'. Det er romaner, ikke erindringer, hun skriver, men handling og personer lægger sig tæt op ad hendes egen virkelighed, som hun så fabulerer over.

Og når hun skriver, er der intet andet omkring hende, understreger ekskære-

Jeg er noget nær panisk angst over, at jeg skal dø

sten Jakob Sandvad, der som kæreste gennem 8 ud af Josefine Klougarts 26 år har fulgt forfatterskabet fra før tiden på Forfatterskolen og videre frem til i dag, hvor han arbejder på Gyldendal og – ud over at minde kraftigt om den mandlige kæreste, Jakob, i hendes roman – har været eksternt redaktør på den nye bog.

»Josefine er arbejdsom, og hendes arbejde er at skrive. Hun skriver i toget, hun skriver på cafeen, hun kan koncentrere sig alle vegne«, siger Sandvad.

»Men hun kan også få skriften til at vokse. Hvis hun sidder og redigerer en tekst på et par sider, skal man passe på med at slippe hende af syne eller gå ud og lave kaffe, for når man kommer tilbage, sidder hun med en halv roman«.

For ham at se er det Klougartske fingeraftryk en dyb alvor, og han betegner den nye roman som mørkere end forgængerne. Også forfatteren Tomas Espedal fokuserer på en livsalvor, som han betegner som typisk Kierkegaard-dansk, og han mener, at Josefine Klougart har et kraftigt element af ensomhed og alder.

Josefine Klougart har selv kaldt sig en gammel kvinde i en ung krop, og den 'alder' hænger sammen med ensomhed, mener Tomas Espedal. Men han ser Klougarts ensomhed som 'en god ensomhed' og en styrke for en forfatter.

Hendes ensomhed bunder i de eksistentielle tanker, hun gør sig, og som gennemsyner ikke mindst den sidste roman,

som hun kalder et forsøg på en sanset filosofi og en 'poetisk undersøgelse' af tab, sorg og desillusion. I notatet om romanen, der handler om en kvinde i sorg, forsøger Josefine Klougart selv at indkredse ensomheden.

»Der er to ting, der kan mane en følelse af absolut ensomhed frem i et menneske: For det første erkendelsen af, at ens erindring (...) ikke kan deles: Min virkelighed er ikke den samme som din virkelighed. For det andet erkendelsen af, at man skal dø alene, at man ikke kan tage sin elskede med over på den anden side«.

'En af os sover' er en barsk bog om tab og desillusion, erkender Josefine Klougart, og selv om der er håb, er grundtonen mørk.

Der var også altid noget grumt på spil, når Josefine Klougart som yngre søgte op i Mols Bjerge. Angiveligt for at finde ud af, hvordan hun 'kunne komme uden om at dø'.

»Jeg er noget nær panisk angst over, at jeg skal dø«, som forfatteren siger.

Så er det en trøst at tage tilbage til Mols og 'fylde sig selv op med mening og gode billeder' af for eksempel bavnehøjen eller et nøgent, sort træ, der 'skærer sig kalliografisk ind i vinteren', som det hedder i 'En af os sover'.

Og som hun tilføjer: »Så kan man måske slet ikke bede om mere«.

anne.bech@pol.dk

